

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	117
Land:	Gaza-Vestbredden
Kilde:	Landinfo
Titel:	"Forfølgelsesfare og utsatte grupper i De palestinske områderne"
Udgivet:	12. juni 2008
Optaget på baggrundsmaterialet:	15. september 2008

Rapport

Forfølgelsesfare og utsatte grupper i De palestinske områdene

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Rapportene er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2008

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A
Postboks 8108 Dep
N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Israeli and Palestinian security forces, Palestinian paramilitary groups and criminal gangs, are responsible for assaults and human rights violations in the Palestinian Territories. People in opposition to the Palestinian governments, among them Fatah affiliates in Gaza and Hamas affiliates in the West Bank, have been persecuted. Public employees, who went on strike after the Hamas takeover in Gaza, have been dismissed. Self censorship among journalists has become more widespread due to fear of sanctions at the hands of the Palestinian security forces. Violence against women inside the family is widespread. The Palestinian legislative system and existing Palestinian government institutions do not give these women sufficient protection. Palestinians suspected of collaboration with Israel risk being punished by Palestinian society, but collaborator killings are less common today than before. The Palestinian authorities have not persecuted Christians, but some Palestinian groups have attacked Christian institutions in Gaza.

SAMMENDRAG

Israelske og palestinske politi- og militæravdelinger og enkelte palestinske paramilitære grupper og kriminelle nettverk er ansvarlige for overgrep og menneskerettighetsbrudd i De palestinske områdene. Opposisjonelle, herunder Fatah-tilhengere i Gaza og Hamas-tilhengere på Vestbredden, har blitt forfulgt. Offentlig ansatte i Gaza som streiket etter Hamas' maktovertakelse, har blitt avskjediget. Selvsensuren blant journalister er tiltagende grunnet frykt for represalier fra selvstyremyndighetene. Vold mot kvinner innenfor familien er et utbredt problem. Lovverket og selvstyremyndighetens institusjoner er ikke egnet til å gi disse kvinnene tilstrekkelig beskyttelse. Palestinere mistenkt for kollaboratørvirksomhet risikerer reaksjoner, men drap på kollaboratører er mindre vanlig enn tidligere. Kristne palestinere blir ikke forfulgt av selvstyremyndighetene, men enkelte grupper har angrepet kristne institusjoner i Gaza.

INNHold

1. Innledning	5
2. Ulike former for overgrep i De palestinske områdene	6
2.1 Overgrep utført av israelske sikkerhetsstyrker	6
2.1.1 Overgrep i forbindelse med fengsling og forvaring	6
2.1.2 Administrativ forvaring	7
2.1.3 Mishandling og tortur	7
2.1.4 Drap på sivile	8
2.2 Overgrep utført av palestinske politi- og sikkerhetsstyrker	8
2.2.1 Gaza	9
2.2.2 Vestbredden	11
3. Utsatte grupper	13
3.1 Fatah-medlemmer i Gaza	13
3.2 Hamas-medlemmer og islamister på Vestbredden	14
3.3 Spesielle yrkesgrupper	14
3.3.1 Journalister	14
3.3.2 Helsearbeidere	15
3.4 Kvinner	16
3.4.1 Lovverket	16
3.4.2 Vold mot kvinner	17
3.4.3 "Æresdrap"	17
3.4.4 Krisesentre / "shelters" for kvinner	18
3.4.5 Situasjonen for kvinner i Gaza etter Hamas' maktovertakelse	18
3.5 Kollaboratører	19
3.5.1 Ulike former for kollaboratørvirksomhet	19
3.5.2 Årsaker til kollaboratørvirksomhet	20
3.5.3 Israelske myndigheters beskyttelse av kollaboratørene	20
3.5.4 Palestinernes reaksjoner mot kollaboratørene	21
3.5.5 Falske anklager om kollaboratørvirksomhet	22
3.6 Kristne	22
4. Referanser	23

1. INNLEDNING

Under den pågående konflikten i De palestinske områdene har en rekke overgrep og menneskerettighetsbrudd blitt rapportert og dokumentert av ulike menneskerettighetsorganisasjoner. Overgrep har blitt av både israelske og palestinske politi- og militæravdelinger og av enkelte palestinske paramilitære grupper og kriminelle nettverk.

Dette temanotatet beskriver disse overgrepene art og omfang. Deretter beskrives særskilte grupper som har vært særlig utsatt for overgrep. Temanotatet tar ikke mål av seg å være helt uttømmende, verken med hensyn til typer overgrep eller utsatte grupper, men er avgrenset til de informasjonsbehov som utlendingsforvaltningen har formulert.

Temanotatet omtaler kun overgrep begått mot palestinere i De okkuperte palestinske områdene¹. Terroraksjoner mot israelske sivile, eller andre former for overgrep mot israelske borgere er ikke tatt med.

Temanotatet bygger dels på offentlig tilgjengelige informasjon, i form av trykte publikasjoner og online publikasjoner, og dels på intervjuer med forskere og representanter for internasjonale organisasjoner og lokale menneskerettighetsorganisasjoner foretatt under en fact-findingreise til Israel og Vestbredden mellom 2. og 9. mars 2008. Factfinding-delegasjonen besto av Dominic M. O`Fahey fra UDI, Jannike Eggen fra UNE og Aslak Vardund fra Landinfo.

---

¹ De okkuperte palestinske områdene betegner områdene som Israel okkuperte fra Egypt og Jordan i 1967, og omfatter Gazastripen og Vestbredden med Øst-Jerusalem.

2. ULIKE FORMER FOR OVERGREP I DE PALESTINSKE OMRÅDENE

2.1 OVERGREP UTFØRT AV ISRAELSKS SIKKERHETSSTYRKER

De israelske sikkerhetsstyrker på Vestbredden består av den israelske hæren (heretter omtalt IDF ("Israeli Defence Forces")), den israelske sikkerhetstjenesten "Shin Bet", det israelske sivile politiet og den såkalte "Border Police"-enheten (US Department of State 2008a, s. 35).

I følge israelske og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner, herunder Amnesty International, B'Tselem og HaMoked, har israelske sikkerhetsstyrker gjort seg skyldige i en lang rekke forskjellige typer overgrep mot den palestinske befolkningen. Det dreier seg bl.a. om arrestasjoner og forvaring uten fremstilling for en domstol, såkalt "administrative detention", mishandling og tortur av fanger og målrettede utenomrettslige drap på antatte terrorister og militante palestinere (Amnesty International 2007, B'Tselem 2008a).

2.1.1 Overgrep i forbindelse med fengsling og forvaring

Israelske myndigheter holder til enhver tid et stort antall palestinere fengslet. Ifølge B'Tselem (2008b) som siterer tall fra israelske myndigheter, satt om lag 8400 palestinere i israelske fengsler ved utgangen av februar 2008. Tallet har ligget noenlunde stabilt på mellom 8000 og i overkant av 9000 de siste to årene. I gjennomsnitt sonet denne gruppen fengselsstraffer på 5,1 år.

I tillegg blir et relativt stort antall palestinere holdt i forvaring. Bare på Vestbredden ble 6000 palestinere anholdt av israelske sikkerhetsstyrker i løpet av 2007 (B'Tselem 2008a, s. 31).

I samtaler med Landinfo i mars 2008, uttalte Randa Seniora som leder den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen Palestinian Independent Commission for Citizens Rights (PICCR), og Avi Berg i den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B'Tselem, at en stor del av arrestasjonene er politisk motiverte. I følge Avi Berg er 46 % av de fengslede dømt for "tilknytning til en ulovlig organisasjon". Innenfor denne gruppen finnes personer som har vært medlemmer i terrorceller og ulike militsgrupper, men enkelte har også fått slike dommer på bakgrunn av tilknytning til islamske veldedighetsorganisasjoner, fordi de har ledet private Koran-studiesirkler, eller lignende.

2.1.2 Administrativ forvaring

I tillegg til ordinær fengsling og forvaring, anvendes såkalt administrativ forvaring ("administrative detention"), dvs. forvaring uten at den anholdte har blitt tiltalt og uten at israelske påtalemyndigheter planlegger å reise tiltale. Etter israelsk praksis kan en militær domstol i et bestemt område "dømme" en person til inntil seks måneders forvaring dersom det er "rimelig grunn til å anta at forvaringen er nødvendig for områdets eller offentlighetens sikkerhet". Hva som menes med "områdets eller offentlighetens sikkerhet" er ikke nærmere presisert og overlates i praksis til den enkelte militære domstols skjønn. Domstolen har ikke plikt til å meddele den anholdte eller dennes advokat om grunnen til forvaringen. Etter seks måneder må det fremsettes en ny anmodning om ytterligere forvaring (B'Tselem 2008a, s. 35). Ifølge Dalila Kerstein og Yossi Wolfson i den israelske menneskerettighetsorganisasjonen HaMoked – Center for the Defence of the Individual, som Landinfo snakket med under factfinding-resien i mars 2008, skal anmodningen inneholde nye opplysninger for at den administrative forvaringen skal kunne forlenges utover seks måneder. I praksis blir imidlertid forvaringen nesten alltid forlenget dersom det anmodes om det, uten at det foreligger særlige grunner eller nye opplysninger i saken. Det finnes ingen øvre grense for hvor mange ganger en administrativ forvaring kan forlenges (B'Tselem 2008a, s. 35). Ifølge Avi Berg i B'Tselem blir administrativ forvaring i stor grad misbrukt som et alternativ til fremstilling for påtalemyndighet, og ikke som et middel for å avverge terroraksjoner slik hensikten opprinnelig var.

Ved utgangen av februar 2008 satt 788 palestinere i administrativ forvaring (B'Tselem 2008b). I løpet av 2007 var tallet om lag 830 personer i snitt (B'Tselem 2008a). Ifølge Avi Berg i B'Tselem ble antallet redusert til nesten null etter Oslo-avtalene på 1990-tallet, men økte igjen etter utbruddet av intifadaen i 2000.

2.1.3 Mishandling og tortur

Ifølge B'Tselem (2008a, s. 30) ble et stort flertall av de 6000 palestinerne som ble anholdt på Vestbredden i 2007 avhørt av de israelske sikkerhetsstyrkene (Shin Bet) pga. mistanke om forbindelser til terrorvirksomhet. B'Tselem mener avhørsmetodene som Shin Bet benytter må kunne betegnes som mishandling:

In these interrogations, the ISA [Israeli Security Service (Shin Bet)], together with the Prison Service and Israel Police, routinely use prison conditions and interrogation methods that individually constitute forbidden ill-treatment. Furthermore, these methods are generally used in combination, increasing the suffering of interogees. (B'Tselem 2008a, s. 30).

Vanlige avhørsmetoder inkluderer isolasjon, soning uten ordentlig seng i celler med dårlig ventilasjon og dårlige sanitærforhold, bruk av håndjern over lange perioder som gir smerter, fysisk vold, ydmykelser og trusler. Ovenfor enkelte fanger som sikkerhetsstyrkene oppfatter som "tikkende bomber" blir også hardere metoder benyttet, slik som ulike former for vold, påføring av smerte og søvndeprivasjon i mer enn 24 timer (B'Tselem 2008a, s. 30-32). Ifølge Randa Seniora i PICCR er forekomsten av mishandling og tortur av palestinske fanger økende.

Ifølge Avi Berg i B'Tselem, ble bruken av tortur erklært forbudt av israelsk høyesterett i 1999, bortsett fra i saker hvor det anses som "strengt nødvendig". De israelske sikkerhetsstyrkene har siden benyttet dette unntaket i høyesteretts kjennelse som påskudd til å fortsette praksisen med mishandling og tortur av fanger. Mishandlingen er, ifølge Avi Berg, institusjonalisert, men foregår likevel i noe mindre målestokk enn før 1999.

2.1.4 Drap på sivile

IDF har i løpet av den siste intifadaen gjennomført en rekke såkalte "målrettede drap" (targeted killings) mot personer som mistenkes for å være involvert i planleggingen av militære aksjoner eller terroraksjoner rettet mot Israel. Mange av aksjonene har blitt gjennomført av flyvåpenet, noe som øker risikoen for at uskyldige blir drept eller såret. Ifølge B'Tselem (2008a) har minst 36 personer, inkludert 16 barn under 18 år, blitt drept i forbindelse med målrettede drap i 2006 og 2007 uten at de selv var mål for aksjonene. I 2005 og 2006 ble også artilleribombing benyttet i forbindelse med målrettede drap, noe som er spesielt farlig for sivilbefolkningen fordi artillerigranatene er mindre presise (B'Tselem 2008a, s. 7-8).²

For utenom målrettede drap, har B'Tselem (2008a) dokumentert en rekke tilfeller hvor personer som ikke selv deltok i kamphandlinger ble drept av IDF i forbindelse med kamper.³

2.2 OVERGREP UTFØRT AV PALESTINSKE POLITI- OG SIKKERHETSSTYRKER

I januar 2006 vant Hamas en overveldende seier i valget til palestinsk nasjonalforsamling. I mars samme år dannet de regjering under ledelse av statsminister Ismail Haniya. Etter en periode med tiltagende konflikt mellom Hamas og Fatah ble det, i mars 2007, dannet en ny koalisjonsregjering under Ismail Haniya med medlemmer fra både Hamas og Fatah. Konflikten mellom de to partiene ble imidlertid ikke bilagt. Våren 2007 kom det stadig oftere til væpnede sammenstøt i Gaza mellom militsgrupper alliert med de to partiene. Dette kulminerte med at Hamas tok makten i Gaza i juni 2007 gjennom et kupp og eliminerte all militær motstand fra grupper alliert med Fatah. Den palestinske presidenten, Mahmud Abbas, som tilhører Fatah, svarte med å oppløse koalisjonsregjeringen og utnevne en kriseregjering bestående fortrinnsvis av teknokrater uten partitilknytning under ledelse av Salam Fayad. Hamas nektet å anerkjenne den nye regjeringen, og har siden juni 2007 styrt Gazastripen under ledelse av Ismail Haniya. Vestbredden har blitt styrt av Salam Fayads kriseregjering som sammen med president Abbas har nektet å anerkjenne Hanyas regjering i Gaza.

---

² I april 2006 bestemte IDF seg sågar for å minske sin selvpålagte "sikkerhetssone" fra 300 meter til 100 meter fra bebygde områder i forbindelse med artilleribeskytning mot antatte militante palestinere. Under en beskytning mot Bayt Hanun-området på Gazastripen den 8. november 2006 drepte en av granatene 19 personer som ikke tok del i kampene. Ifølge B'Tselem (2008a) skal ikke IDF ha benyttet seg av artilleri i forbindelse med målrettede drap etter denne episoden.

³ En nærmere beskrivelse av dette fenomenet finnes i Landinfos temanotat "Levekårs- og sikkerhetssituasjonen i De palestinske områdene".

Etter at selvstyremyndighetene de facto ble delt har forfølgelsesfaren for opposisjonelle økt, både på Vestbredden og i Gaza. Begge regjeringer har satt i verk arrestasjonskampanjer mot medlemmer av opposisjonen (Amnesty International 2007). I samtale med Landinfo i mars 2008, opplyste samfunnsforskeren Muni Rabbani at den tiltagende forfølgelsen av opposisjonelle hadde ført til en ytterligere begrensning av ytringsfriheten. Folk hadde blitt mer forsiktige med å kritisere myndighetene offentlig og med å ta initiativ til politiske markeringer. Videre hadde selvsensur blitt mer vanlig blant journalister og politisk aktive.

Palestinske og israelske menneskerettighetsorganisasjoner har beskyldt de palestinske politi- og sikkerhetsstyrkene på Gaza og Vestbredden for omfattende brudd på menneskerettighetene, herunder bruk av vold og tortur mot innsatte. Dokumentasjonen på overgrep har imidlertid vært begrenset, delvis fordi ofrene frykter represalier (US Department of State 2008a, s. 31). Forskere og representanter for palestinske menneskerettighetsorganisasjoner som Landinfo snakket med i mars 2008, bekreftet at de palestinske sikkerhetsstyrkene er ansvarlige for en rekke overgrep. Randa Seniora i den palestinske menneskerettighetsorganisasjonen PICCR, opplyste at man har sett en økning i politisk motiverte arrestasjoner, bruk av tortur og fengslinger uten siktelse og fremstilling for domstol.

2.2.1 Gaza

I april-mai 2006 opprettet Hamas en ny politistyrke, de såkalte "Executive Forces", underlagt Innenriksministeriet i Hamas-regjeringen. Dette ble gjort for å motvirke Fatah-dominans over de palestinske politi- og sikkerhetsstyrkene (Amnesty International 2007, s. 8). Etter Hamas' kupp i Gaza i juni 2007, ble de palestinske politistyrkene i Gaza erstattet av Executive Forces som ble reorganisert i tre nye enheter: Det sivile politiet, Den interne sikkerhetstjenesten ("Internal Security Forces") – en etterretningsorganisasjon laget etter modell av Preventive Security – og Den nasjonale sikkerhetstjenesten ("National Security Forces"), en grensevaktstyrke. Politimenn ansatt før Hamas' kupp som ikke møtte på jobb grunnet Vestbredden-regjeringens oppfordring til streik, ble sagt opp og erstattet av Hamas-lojale tjenestemenn fra Executive Forces. De som trosset oppfordringen til streik og likevel møtte på jobb fikk beholde sine jobber og ble inkorporert i de nye politistyrkene (Crisis Group 2008, s. 9).

I samtale med Landinfo i mars 2008, opplyste Nicolas Pelham i Crisis Group at Hamas ikke hadde gjort forsøk på å reformere det eksisterende lovverket. Rettssystemet hadde imidlertid blitt reformert under Hamas. I de første månedene etter juni 2007 ble domstolene i stor grad forbigått, og politi- og sikkerhetstjenestene utøvde justis på egenhånd, ofte sanksjonert av religiøse ledere. Samtidig ble systemet med tradisjonelle konflikthåndteringskomiteer (arabisk: *lijan al-islah*) utvidet og man fikk om lag 30 nye komiteer som avsa kjennelser basert på islamsk lov (sharia). Den sittende statsadvokaten i Gaza ble avskjediget i august 2007. I september ble "Higher Justice Council" opprettet og gitt fullmakt til å ansette og avskjedige dommere, noe som i henhold til gjeldende lovverk hadde vært presidentens prerogativ. Komiteen tok kontroll over høyesterett og ansatte 44 nye dommere etter at de sittende dommerne la ned sitt arbeid i protest (Amnesty International 2007, s. 8, Crisis Group 2008, s. 13).

De nye politi- og sikkerhetsstyrkene er ansvarlige for den interne sikkerheten i Gaza. I samtale med Landinfo i mars 2008, opplyste en medarbeider ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza som ønsker å være anonym, at de eksterne truslene, slik som forsøk på israelsk infiltrasjon, kollaboratørvirksomhet og israelske likvideringer i Gaza, ble tatt hånd om at Hamas' militære gren, Al-Qassambrigadene. Al-Qassambrigadene opererte egne fengsler utenfor den formelle strukturen til selvstyremyndighetene i Gaza.

Ifølge medarbeideren ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, ble selve krigføringen mot Israel og skytingen av raketter fra Gaza inn i Israel utført av Al-Qassambrigadene, Popular Resistance Committees (PRC) og de militære grenene til Islamsk Jihad og PFLP. Også DFLP har påtatt seg ansvaret for rakettutskytninger fra Gaza (DFLP fighters 2008). Medarbeideren ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza opplyste videre at Fatahs militære gren, Al-Aqsabrigadene, ikke lenger var operativ i Gaza, men at enkelte medlemmer av Al-Aqsabrigadene hadde sluttet seg til Islamsk Jihad.⁴

Ifølge Nicolas Pelham i Crisis Group, skal enkelte sivile palestinere bosatt i grenseområdene ha forsøkt å hindre de militante gruppene fra å skyte ut raketter fra deres nærområde. Islamic Jihad skal ha reagert voldelig ovenfor disse palestinerne og straffet noen av dem med å knuse kneskålene deres.

Hamas tillater ikke de militante gruppene å blande seg inn i den interne sikkerheten i Gaza. Ingen tillates å bære våpen i offentlighet bortsett fra medlemmer av de militante gruppene. Alle andre får sine våpen konfiskert om de bærer dem i offentlighet. Også de militante gruppene får sine våpen konfiskert om de benytter dem til andre formål enn den eksterne krigføringen mot Israel. Våpnene til Fatah-medlemmer har blitt konfiskert (Crisis Group 2008, s. 8).

De Hamas-ledede sikkerhetsstyrkene i Gaza har slått hardt ned på all opposisjon, ikke bare fra rivaliserende militsgrupper, men også fra medlemmer av det sivile samfunn. Fremferden var særlig brutal i forbindelse med, og i dagene umiddelbart etter, Hamas' kupp i Gaza i juni 2007. En rekke personer tilknyttet de forhenværende sikkerhetstjenestene og Al-Aqsabrigadene ble anholdt eller sågar skutt og drept av Hamas-medlemmer. På kort tid klarte Hamas å få slutt på de lovløse tilstandene og kampene mellom ulike fraksjoner som hadde herjet Gazastripen i langt tid. Samtidig innførte de et svært brutalt og undertrykkende regime og arrestasjoner av opposisjonelle fortsatte (Amnesty International 2007, s. 10-15).

Etter juni ble mer enn 1000 personer arrestert i Gaza i en politisk motivert arrestasjonskampanje (Amnesty International 2007, s. 16). Ved utgangen av 2007 satt de fleste fremdeles i arrest (US Department of State 2008a, s. 36). Al-Qassambrigadene har også arrestert enkelte, men de fleste ble løslatt etter noen dager eller uker. (Amnesty International 2007, s. 16).

---

⁴ Den 22. mai Islamsk Jihad med en presseuttalelse hvor de kunngjorde at deres militære gren hadde gjennomført et selvmordsangrep mot grensepasseringen Erez i Gaza i samarbeid med Al-Aqsabrigadene (Suicide bomber blows up truck 2008).

Arrestasjoner uten arrestordrer er vanlig. Det samme er bruk av tortur og mishandling i forvaring. Ifølge Amnesty International (2007, s. 16) har flere palestinske menneskerettighetsorganisasjoner i Gaza dokumentert tilfeller av mishandling og tortur i arrest. Crisis Group (2008, s. 10) har intervjuet en rekke personer som satt i forvaring i Gaza sommeren og høsten 2007 og som hadde blitt banket opp, brent med glødende jern og i noen tilfeller skutt i bena.

Ifølge Nicolas Pelham i Crisis Group, har Hamas skapt frykt i befolkningen gjennom arrestasjonskampanjene og de mange tilfellene av mishandling og tortur i arrest. I tillegg er sikkerhetstjenestene aktive gjennom husransaker og innkalling til avhør. Innkallingene kommer i form av skriftlige "anmodninger om oppmøte" (arabisk: *tabligh bil-hudur*). De som innkalles utsettes ofte for trusler og vold i forbindelse med avhørene. De som unnlater å møte etter skriftlig anmodning risikerer represalier (Crisis Group 2008, s. 10).

De Hamas-kontrollerte politistyrkene har også brukt makt for å stoppe pro-Fatah demonstrasjoner i Gaza. I enkelte tilfeller har de sågar brukt skarp ammunisjon for å spre folkemengder (Amnesty International 2007, s. 15, Crisis Group 2008, s. 10, US Department of State 2008a, s. 43-44).

2.2.2 Vestbredden

I 2005 ble de palestinske politi- og sikkerhetsstyrkene reorganisert i tre hovedavdelinger. Disse er "National Security", "Internal Security" og "General Intelligence". "Internal Security" består av Preventive Security (arabisk: *amn al-wiqai*), det regulære politiet og sivilforsvaret. "General Intelligence" består av Military Intelligence og Military Police. General Intelligence er underlagt presidentens direkte kontroll sammen med Presidential Guard / "Force 17". "Internal Security" er underlagt Innenriksministeriet og "National Security" er underlagt Ministeriet for nasjonal sikkerhet, men lederne for begge avdelinger utnevnes av presidenten (Amnesty International 2007, s. 8).

Under og umiddelbart etter Hamas' kupp i Gaza gjennomførte medlemmer av Al-Aqsabrigadene en rekke angrep på Hamas-medlemmer og sympatisører på Vestbredden. Angrepene inkluderte drap, bortføringer, ildspåsettelse og skyting på hus og forretningsforetak tilhørende Hamas-sympatisører. Dette var en hevnreaksjon mot Hamas' angrep på Fatah-medlemmer i Gaza. Angrepene avtok i andre uke av juni 2007, men sporadiske angrep har blitt rapportert også siden (Amnesty International 2007, s. 17).

Samtidig innledet palestinske politi- og sikkerhetsstyrker en arrestasjonskampanje mot Hamas-sympatisører. Ved utgangen av oktober var men enn 1000 arrestert. Rapporterte tilfeller av mishandling og tortur i arrest var sjeldne i de første ukene etter juni, men økte i omfang utover sommeren og høsten. De fleste arrestasjonene ble utført av Preventive Security som i henhold til loven ikke er sanksjonert til å utføre arrestasjoner. Preventive Security brøt i de fleste tilfeller også lovpålagte bestemmelser om å fremstille arresterte for påtalemyndigheten innen 72 timer. Det var også flere tilfeller hvor Preventive Security nektet å løslate arrestanter som dommere hadde beordret løslatt (Amnesty International 2007, s. 21-22).

Palestinske myndigheter på Vestbredden har også stengt mer enn 100 veldedighetsorganisasjoner med forbindelser til Hamas. De har også brukt voldelige midler for å stanse demonstrasjoner og andre offentlige arrangementer i Hamas-regi (Amnesty International 2007, s. 18). 20. juni 2007 utstedte president Abbas et dekret om at alle NGOer måtte søke om å få registrere seg på nytt. 31. august ble 103 sivile organisasjoner stengt på Vestbredden etter ordre fra det palestinske innenriksdepartementet (US State Department 2008, s. 44).

Ifølge samfunnsforskeren Muin Rabbani og Shawan Jabarin i Al-Haq som Landinfo snakket med under fact-findingreisen i mars 2008, er ikke Fatahs kontroll på Vestbredden like gjennomgripende som Hamas' kontroll i Gaza. Deler av Vestbredden preges fremdeles av til dels lovløse tilstander, herunder fylkene Salfit, Jenin, Nablus og Hebron.

Flere paramilitære grupper opererer på Vestbredden. Den største av disse er Al-Aqsabrigadene som også har stått bak mesteparten av den interne palestinske volden på Vestbredden (Amnesty International 2007, s. 18). Shawan Jabarin i Al-Haq opplyste at Al-Aqsabrigadene ikke er noen enhetlig gruppe i dag. Det er snarere tale om ulike paramilitære grupper som benytter navnet Al-Aqsa.

De paramilitære gruppene, herunder Al-Aqsabrigadene, har gjennomgått en utvikling bort fra den nasjonalistiske agendaen og mer i retning av rene kriminelle nettverk. Disse nettverkene står bl.a. bak kidnappinger og utpresning. Motivet er normalt å presse frem konsesjoner fra selvstyremyndighetene, i form av ansettelser i det offentlige, løslatelse av fengslede slektninger eller lignende (Amnesty International 2007, s. 9).

Munin Rabbani og Shawan Jabarin i Al-Haq opplyste at selvstyremyndighetenes politi- og sikkerhetsstyrker har gjennomført operasjoner med tanke på å eliminere de paramilitære gruppene og de kriminelle nettverkene, men de ikke har lyktes fullstendig. I henhold til Oslo-avtalen er Vestbredden delt inn i såkalte A-områder under full palestinsk kontroll, B-områder under sivil palestinsk kontroll, men med israelsk ansvar for sikkerheten, og C-områder under full israelsk kontroll. Munin Rabbani og Shawan Jabarin opplyste at B- og C-områdene har blitt et fristed for kriminelle fordi disse områdene er utenfor selvstyremyndighetenes kontroll. Heller ikke de israelske styrkene har klart å eliminere dem fra disse områdene.

Ifølge Amnesty International (2007, s. 18) skyldes dette en manglende vilje snarere enn en manglende evne fra selvstyremyndighetenes side. Arrestasjonene av Hamas-sympatisører demonstrerer at sikkerhetsstyrkene kan gjennomføre arrestasjonskampanjer, og etablere det nødvendige samarbeide med israelske styrker på Vestbredden, dersom de ønsker det. Samtidig med arrestasjonskampanjene rettet mot Hamas, ble ikke et eneste medlem av Al-Aqsabrigadene arrestert til tross for omfattende lovbrudd.

Ifølge samfunnsforskeren Muin Rabbani ble mange arrestasjoner på Vestbredden tidligere gjennomført etter påtrykk fra Israel. I dag foregår det på selvstyremyndighetenes eget initiativ fordi man er redd for at det som skjedde i Gaza også skal skje på Vestbredden. Dermed er undertrykkelsen av politisk opposisjon på Vestbredden mer omfattende i dag enn den var tidligere.

3. UTSATTE GRUPPER

3.1 FATAH-MEDLEMMER I GAZA

Situasjonen for Fatah-lojale personer i Gaza etter Hamas' kupp i juni 2007 er omtalt i en rapport som Fafo laget på bestilling fra Landinfo i november 2007 (Hasselknippe 2007a). I det følgende vil derfor omtalen av forfølgelsesfaren for Fatah-lojale begrense seg til nye utviklingstrekk og enkelte utdypninger som fremkom i forbindelse med Landinfos fact-findingreise i mars 2008.

Som nevnt i foregående kapittel har Hamas slått hardt ned på all opposisjon, gjennom innkalling til avhør, arrestasjonskampanjer, tortur og bruk av makt for å stoppe demonstrasjoner og offentlige tilstelninger. Imidlertid vil ikke det å være Fatah-medlem eller sympatisør i seg selv utløse forfølgelse. Dette ble bekreftet av samtlige som Landinfo diskuterte temaet med under fact-findingreisen i mars. Ifølge Munin Rabbani og Nicolas Pelham i Crisis Group, risikerer personer innenfor Fatah-organisasjonen som assosieres med Mohammad Dahlan⁵ å bli forfulgt. Mange i denne kretsen har blitt arrestert og innkalt til avhør. Andre deler av Fatah-organisasjonen har ikke blitt møtt med reaksjoner.

En medarbeider i en internasjonal organisasjon i Gaza som ambassaden snakket med under fact-findingreisen i mars 2008, opplyste at enkelte grupper innenfor Fatah hadde blitt utsatt for reaksjoner fra Hamas, herunder grupper assosiert med Dahlan. Andre deler av Fatah-organisasjonen hadde ikke blitt møtt med reaksjoner. Fatahs militære gren Al Aqsabrigadene ble ikke tillatt å operere og deres våpen hadde blitt konfiskert. Fatahs sivile organisasjon hadde imidlertid fått fortsette å operere. Interne valg innad i Fatah-organisasjonen hadde blitt stoppet av Hamas en stund, men fikk i mars 2008 pågå uhindret. Hamas hadde ikke gjort forsøk på å endre maktballansen i kommunesektoren. Der hvor Fatah hadde vunnet kommunevalgene fikk Fatah-ordførere fortsette i sine stillinger.⁶

---

⁵ Mohammad Dahlan har vært en av de ledende skikkelsene innenfor Fatah på Gazastripen. Han har innehatt en rekke ledende stillinger i selvstyreadministrasjonen, blant annet for sikkerhetsstyrkene. Våren 2007 ble han utnevnt til "National Security Adviser" av president Abbas. Dahlan ledet Fatah-styrker som kjempet mot Hamas i Gaza høsten 2006 og våren 2007. Styrkene under Dahlans kommando har blitt beskyldt for å stå bak kidnapping og tortur av medlemmer av Hamas' Executive Forces (Rose 2008, Hasselknippe 2007, s. 7).

⁶ Ifølge den ansatte ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, hadde Hamas kun tatt over fire kommunestyre hvor det enten ikke hadde blitt avholdt valg, eller hvor Hamas hadde vunnet valget, men hvor Fatah så langt ikke hadde gitt fra seg makten.

I følge kilder som Migrationsverket snakket med under deres fact-findingreise til De palestinske områdene i mars 2007, er det i første rekke personer som åpent gir uttrykk for misnøye med Hamas som risikerer forfølgelse, uavhengig av om de tilhører Fatah eller ikke. Innenfor Fatah er personer som skulle kunne bidra til å bygge opp igjen Fatah i Gaza eller personer som har kapasitet til å gjøre motstand mot Hamas-styret utsatt. Likeledes kan personer med nære bånd til regjeringen i Ramallah, samt personer som jobbet for en av sikkerhetstjenestene i Gaza før Hamas-kuppet, herunder personer som jobbet for Mohammad Dahlan, risikere forfølgelse. Dette gjelder imidlertid ikke alle med bånd til de forhenværende sikkerhetstjenestene. Fremdeles finnes det mange tidligere medarbeidere i Preventive Security og Presidential Guard / "Force 17" i Gaza som har sluttet i sine jobber, men som fremdeles mottar lønn fra Ramallah. Disse blir ikke forfulgt så lenge de ikke utfordrer det nye regimet (Migrationsverket 2008, s. 23-27).

3.2 HAMAS-MEDLEMMER OG ISLAMISTER PÅ VESTBREDDEN

Som vist til i foregående kapitler, har IDF, palestinske politi- og sikkerhetsstyrker og palestinske paramilitære grupper stått bak drap, angrep, bortføringer og arrestasjoner av Hamas-medlemmer og sympatisører på Vestbredden.

Overgrepene har imidlertid ikke rettet seg mot alle segmenter av Hamas. Ifølge samfunnsforskeren Muin Rabbani og Randa Seniora i PICCR, er ikke det å være Hamas-medlem eller sympatisør i seg selv grunn til å bli utsatt for forfølgelse. Seniora mente at forfølgelsesfaren for Hamas-medlemmer var overdrevet. Ifølge Muin Rabbani har ikke valgte Hamas-ordførere og kommunestyrerepresentanter fra Hamas rundt om på Vestbredden blitt arrestert. Derimot har personer som antas å være knyttet til Al-Qassambrigadene blitt arrestert. Likeledes har selvstyremyndighetene arrestert prominente skikkelser i lokalmiljøene med tilknytning til Hamas og personer fra Hamas som har ord på seg for å være gode organisatorer. Personer beskyldt for å sette opp avdelinger av Executive Forces på Vestbredden ble også arrestert. Ifølge Rabbani, viste dette seg å være grunnløse beskyldninger.

Ifølge Avi Berg i B'Tselem, er om lag 46 % av de som sitter i arrest i israelske fengsler arrestert pga. tilknytning til uautoriserte organisasjoner. Noen av disse organisasjonene er islamske veldedighetsorganisasjoner, koran-studiesirkler osv. uten bånd til militante grupper eller Hamas.

3.3 SPESIELLE YRKESGRUPPER

3.3.1 Journalister

Situasjonen for journalister i De palestinske områdene er fyldig omtalt i en rapport som Fafo laget på bestilling fra Landinfo i november 2007 (Hasselknippe 2007b). I det følgende vil derfor omtalen av journalister begrense seg til nye utviklingstrekk og enkelte utdypninger som fremkom i forbindelse med Landinfos fact-findingreise i mars 2008.

Som nevnt i foregående kapittel, har ytringsfriheten på både Gazastripen og Vestbredden blitt sterkt begrenset etter Hamas' kupp i Gaza i juni 2007. Dette har berørt journalistene og journalistenes arbeid. Under kuppet og i tiden etterpå ble en rekke mediestasjoner plyndret og stengt, og flere journalister ble utsatt for arrestasjoner eller attentater. Journalister har blitt utsatt for trakassering og arrestasjoner både på Vestbredden og i Gaza, selv om situasjonen, ifølge Reporters without borders (2008), har vært noe bedre for journalistene på Vestbredden enn i Gaza. På Vestbredden har i første rekke Hamas-vennlig presse blitt utsatt for reaksjoner, og i Gaza har i første rekke Fatah-vennlig presse blitt utsatt (Hasselknippe 2007b, s. 3, 7).

Arrestasjonskampanjen mot journalister i Gaza som pågikk sommeren 2007 har avtatt. Ifølge den ansatt ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, ble kun to journalister arrestert i Gaza vinteren 2007/08. Trykket på journalistene har imidlertid blitt opprettholdt. I februar 2008 ble distribusjonen av den Ramallah-baserte avisen Al-Ayyam med nære bånd til Fatah stoppet i Gaza og redaktøren ble dømt in absentia etter å ha kommet med en negativ pressedekning av Hamas. Sikkerhetsstyrker i Gaza skal også ha ransaket mediebedrifter og innkalt journalister til avhør (Crisis Group 2008, s. 11).

Selvsensur er utbredt blant journalister både på Vestbredden og i Gaza. Tidligere gikk "de røde linjene" ved kritikk av presidenten og selvstyremyndighetenes styresett. Etter at Hamas vant valget i 2006 ble grensene mer utydelige fordi Hamas sendte ut til dels motstridende signaler om hva som var tolerert (Hasselknippe 2007b). Ifølge Muin Rabbani og Nicolas Pelham i Crisis Group, har selvsensuren blitt mer omfattende enn tidligere. Samtidig bærer reaksjonene mot journalister i Gaza preg av å følge et noe tilfeldig og uforutsigbart mønster, ifølge Pelham.

3.3.2 Helsearbeidere

Selvstyremyndighetene på Vestbredden oppfordret offentlig ansatte, inkludert lærere og helsearbeidere i Gaza til å gå til streik etter Hamas-kuppet sommeren 2007. De som ikke fulgte oppfordringen, samt personer som ble ansatt etter at Hamas dannet regjering i 2006, risikerte å ikke få utbetalt lønn. Hamas svarte med å avskjedige offentlig ansatte som ikke møtte på jobb og erstatte dem med Hamas-lojale folk (Crisis Group 2008, s. 9).

Ifølge Nicolas Pelham i Crisis Group gjorde Hamas endringer i helsesektorene kort tid etter kuppet. Den gamle ledelsen ble avskjediget eller degradert til mindre betydningsfulle stillinger. Helsearbeidere som gikk ut i streik til støtte for den gamle ledelsen ved sykehusene ble avskjediget. En representant for en av de internasjonale organisasjonene i Gaza som Landinfo snakket med under fact-findingreisen i mars, understreket imidlertid at helsearbeidere ikke ble utsatt for forfølgelse i Gaza. Utover avskjedigelsene i helsesektoren, hadde enkelte helsearbeidere blitt banket opp i forbindelse med spesielle hendelser, men det var uvisst hvem som sto bak dette.

3.4 KVINNER

Det palestinske lovverket forskjellsbehandler kvinner på det familierettslige område og i enkelte deler av straffelovgivningen. Det antas også at kvinner i De palestinske områdene relativt ofte utsettes for vold utført av mannlige medlemmer av husstanden eller familien. Det palestinske samfunnet, palestinske institusjoner og lovverket er i liten grad egnet til å beskytte kvinnene mot denne typen overgrep.

Den palestinske kvinneaktivisten Sana Aranki, som Landinfo snakket med under fact-findingreisen i mars, mente at konflikten med Israel og det omfattende kontrollregimet på Vestbredden er særlig negativt for kvinner fordi det hindrer kvinnene fra å reise fritt, og dermed fra å ta utdanning eller jobbe utenfor hjemmet.

3.4.1 Lovverket

Det gjeldende lovverket i De palestinske områdene er en kombinasjon av lover vedtatt av Den palestinske nasjonalforsamlingen og siden ratifisert av presidenten, og jordanske og egyptiske lover fra tiden før den israelske okkupasjonen som fremdeles gjelder. På lovområdene som i størst grad berører kvinner og kvinners stilling i samfunnet, familielovgivningen og straffelovene, gjelder fremdeles de gamle jordanske og egyptiske lovene (An-Na'im 2002, s. 132, Human Rights Watch 2006, s. 23-24).

Den jordanske Law of Personal Status fra 1976 og den egyptiske Law of Family Rights fra 1954 er førende for reguleringen av alle familieanliggender for den muslimske befolkningen på Vestbredden og i Gaza. Lovene bygger på islamsk lov (*sharia*) slik den praktiseres innenfor Hanafi-skolen⁷, og gir ektemannen anledning til å ta ut skilsmisse ved verbal kunngjøring. Kvinnen derimot kan kun ta ut skilsmisse på visse vilkår gjennom rettsapparatet. Ved skilsmisse kan kvinnen få omsorgen for barna inntil de fyller henholdsvis 10 år for gutter og 12 år for jenter. Reglene for arv følger Sharia og stadfester at kvinnen skal arve halvparten av det som tilkjennes mannlige arvinger. Anerkjente kirkesamfunn har egne regelverk som regulerer familielovgivningen for sine respektive menigheter (An-Na'im 2002, s. 132, Tabet 2005, s. 24).

Gjeldende straffelovgivning i De palestinske områdene inneholder flere bestemmelser som diskriminerer kvinner, og som ikke er egnet til å gi dem beskyttelse mot vold fra familiemedlemmer. Lovene inneholder ingen konkrete bestemmelser som forbyr vold mot kvinner eller voldtekt innenfor familien, og voldtekt begått innenfor ekteskapet blir ikke regnet som voldtekt etter loven. Gjeldende bestemmelser vedrørende voldtekt stipulerer høyere strafferammer dersom kvinnen var jomfru når ugjerningen ble begått. Straffelovgivningen åpner for øvrig for redusert straff for den som begår et såkalt "æresdrap" (se eget avsnitt under) (Human Rights Watch 2006, s. 24).

---

⁷ Hanafi er en av fire lovskoler innenfor Sunni islam, og den dominerende i De palestinske områdene (An-Na'im 2002).

3.4.2 Vold mot kvinner

Palestinske kvinner rapporterer sjelden overgrep til myndighetene. Dette gjelder alle former for vold, voldtekt, incest og såkalt "æresrelaterte" vold. Ifølge Human Rights Watch (2006, s. 33) skyldes dette at kvinner ser det som nytteløst å oppnå rettferdighet, og at det kan føre til sosial stigmatisering eller være forbundet med fare å rapportere overgrep.

Ifølge Human Rights Watch (2006, s. 36) som siterer en undersøkelse foretatt av Palestinian Central Bureau of Statistics (PCBS), oppga 23,3 % av kvinnene på Vestbredden og Gaza at de hadde blitt utsatt for vold i hjemmet i 2005. 10,5 % hadde vært offer for seksualisert vold fra ektefellen i samme periode. Bare 1,2 % av kvinnene som oppga å ha blitt utsatt for vold hadde rapportert dette til politiet.

Ifølge både Sana Aranki og Randa Seniora i PICCR, er vold mot kvinner et økende problem i De palestinske områdene. De mente at vold mot kvinner innenfor familien økte i takt med den politiske konflikten og den forverrede levekårssituasjonen i området.

3.4.3 "Æresdrap"

Kvinner som mistenkes for å føre en livsførsel som bryter med vedtatte normer i samfunnet, anses å ha svertet familiens ære. Forhold som kan lede til tap av ære er voldtekt, utenomekteskapelige forhold, gifte seg uten familiens samtykke, nekte å fortelle nære mannlige familiemedlemmer hvor man har vært eller hva man har foretatt seg, eller det å ha hatt kontakt med, eller snakket med, en mann som ikke er fra samme familie. Mistanke om at kvinnen har brutt tabuer kan være nok til å utløse reaksjoner fra nærmeste familie (Human Rights Watch 2006, s. 49, 53).

Kvinner som anses å ha svertet familiens ære risikerer å bli drept, men dette skjer ikke alltid. Mange av disse sakene blir "løst" internt i familien på andre måter, det være seg gjennom hemmelig abort eller ved at barn født utenfor ekteskapet settes bort. Kvinner som utsettes for voldtekt vil ofte bli forsøkt giftet bort til overgriperen. Det er det sosiale presset fra omgivelsene som leder en familie til drap. Forhold eller hendelser som ikke blir kjent for omverdenen kan redde kvinnen fra drap, men beskytter henne ikke mot andre former for overgrep som vold eller begrensninger på hennes bevegelsesfrihet utenfor hjemmet (Human Rights Watch 2006, s. 43-50, Migrationsverket 2008, s. 28-30).

Ifølge Migrationsverket (2008, s. 28) oppgav menneskerettighetsorganisasjonen Al-Haq at de kjente til 14 tilfeller av æresdrap i Gaza og 3 på Vestbredden mellom mars 2007 og mars 2008. Al-Haq mente likevel at æresrelatert vold var et mindre problem i De palestinske områdene enn i for eksempel Jordan og Egypt.

I henhold til bestemmelsene i gjeldende straffelovgivning, kan en mann som dreper sin kone eller et annet kvinnelig medlem av familien i det hun begår utroskap, fritas for straff eller få sin straff redusert. En dommer har også anledning til å halvere straffen dersom familien ikke anmelder drapet (Human Rights Watch 2006, s. 51). Gjeldende straffelovgivning frikjenner en voldtektsforbryter som gifter seg med offeret så lenge han ikke skiller seg fra henne innenfor en periode på fem år (Human Rights Watch 2006, s. 43-45).

Ifølge Randa Seniora, kan den mannlige part i et utenomekteskapelig forhold også risikere å bli drept, men dette forekommer sjelden. Sana Aranki kjente til to tilfeller hvor mannen hadde blitt drept sammen med kvinnen.

3.4.4 Krisesentre / "shelters" for kvinner

Ifølge Sana Aranki finnes det tre sentre som kan ta i mot kvinner som har vært utsatt for vold. Disse er lokalisert i Nablus, Betlehem og Jeriko. Det finnes ingen slike sentre på Gazastripen.

Senteret i Nablus drives av en frivillig organisasjon som mottar støtte fra det palestinske sosialdepartementet. Kvinnene tas inn etter søknad som må godkjennes av sosialdepartementet. De kan bo på senteret i opp til seks måneder. Oppholdet kan forlenges etter ny søknad til sosialdepartementet. Kvinnene har ikke lov å ta med sine barn til senteret (Human Rights Watch 2006, s. 79).

Senteret i Betlehem, Bayt al-Fatayat, er opprettet av sosialdepartementet for å ta hånd om jenter mellom 12 og 18 år. Senteret mottar jenter som har vært utsatt for incest eller voldtekt, jenter som har blitt gravide utenfor ekteskapet og som har blitt truet av familien, og jenter hvis foreldre er fengslet eller ute av stand til å forsørge dem. Når en jente har blitt gravid som følge av en voldtekt, forsøker senteret å megle mellom overgriperen og jentas familie med tanke på å få overgriperen til å gifte seg med jenta (Human Rights Watch 2006, s. 80).

Palestinernes begrensede bevegelsesfrihet på Vestbredden, gjør at krisesentrene i praksis ikke er tilgjengelige for en stor del av befolkningen (Human Rights Watch 2006, s. 76).

3.4.5 Situasjonen for kvinner i Gaza etter Hamas' maktovertakelse

I følge en medarbeider ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, har ikke situasjonen for kvinner endret seg etter Hamas' kupp i Gaza i juni 2007. Det har riktignok foregått en endring i synet på kvinner i den forstand at samfunnet som helhet har blitt mer konservativt, men dette er en trend som har pågått over de siste 30 årene og representerer ikke noe nytt. Disse langvarige endringene har blant annet gitt seg utslag i at de aller fleste kvinner i Gaza benytter slør. Det finnes imidlertid fremdeles en liten gruppe muslimske kvinner i Gaza City som ikke bruker slør i offentlighet. Hamas har ikke reagert overfor disse kvinnene. Ifølge Migrationsverket (2008, s. 27), som siterer en kilde i UNDP i Gaza, vegrer de fleste kvinner seg for å bevege seg utendørs uten mannlig følge.

De sekulære lovene som den palestinske nasjonalforsamlingen har vedtatt, har blitt holdt intakt, og ingen forsøk har blitt gjort på å endre innholdet i skoleplanen (Crisis Group 2008, s. 15). Ifølge Nicolas Pelham i Crisis Group, foregår det ingen systematisk forfølgelse av kvinner i Gaza, og ingen blir tvunget av myndighetene til å bruke slør. Det finnes eksempler på at en mann og kvinne som observeres av politiet i samme bil har blitt stoppet og spurt om de er gift. Dersom de ikke er gift har politiet mishandlet mannen. Hamas har uttalt at de gjør dette for å forebygge mot æresdrap. Pelham understreket at dette var en pågående trend også før Hamas' kupp, og ikke en praksis som var introdusert nylig.

3.5 KOLLABORATØRER

Palestinere som samarbeider med Israel, risikerer å bli stemplet som kollaboratører. Kollaboratørene kan bli møtt med ulike former for reaksjoner fra det palestinske samfunnet, alt fra sosial utfrysning til fysisk mishandling og drap. Reaksjoner mot kollaboratører har kommet fra ulike palestinske militsgrupper og fra selvstyremyndighetene. Sistnevnte har i en rekke tilfeller tiltalt og dømt kollaboratørene.

3.5.1 Ulike former for kollaboratørvirksomhet

Ulike typer av kollaboratører har eksistert og eksisterer i det palestinske samfunnet. Den kanskje mest kjente typen er eiendomsformidlere eller landformidlere (arabisk: *simsar al-ardi*) som selger eller formidler palestinske landeiendommer til israelere. Denne gruppen var særlig aktiv forut for etableringen av staten Israel i 1948, samt etter den israelske okkupasjonen av Vestbredden og Gaza i 1967. Den palestinske nasjonale bevegelsen erklærte sin motstand mot denne formen for kollaboratørvirksomhet allerede i 1935. Samme år ble det utstedt en religiøs uttalelse (*fatwa*) som oppfordret til å drepe landagenter. En annen kjent type kollaboratørvirksomhet er informanter (arabisk: *jasos*) som gir israelske sikkerhetsstyrker informasjon om palestinske grupper og enkeltindivider. En tredje gruppe består av infiltratører som infiltrerer palestinske organisasjoner med det formål å skaffe israelerne sensitiv informasjon om organisasjonen. Andre former for kollaboratørvirksomhet som var mer utbredt før Oslo-avtalen, og som man finner lite av i dag, er *mellommenn*, *væpnede kollaboratører*, *økonomiske kollaboratører* og *politiske kollaboratører* (Abdel Jawad 2001, Immigration and Refugee Board of Canada 2004) ⁸.

Ifølge en ansatt ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, blir enkelte grupper assosiert med Fatah sett på som kollaboratører i Gaza i dag. Dette gjelder særlig gruppen som assosieres med Mohammad Dahlan. I tillegg blir president Abbas og Vestbredden-regjeringen i økende grad sett på som kollaboratører fordi de er i dialog med Israel, samtidig som befolkningen i Gaza fortsetter motstandskampen mot Israel med militære midler.

---

⁸ *Mellommenn* er betegnelsen på palestinere som, gjennom sine gode forbindelser til de israelske okkupasjonsmyndighetene, hjelper andre palestinere med å ordne tillatelser og andre formaliteter. *Væpnede kollaboratører* er betegnelsen på palestinere som er bevæpnet av, og opererer sammen med, israelske styrker i forbindelse med israelske militære aksjoner i de palestinske områdene. *Økonomiske kollaboratører* er palestinere som markedsfører israelske produkter eller forsøker å selge israelske produkter som palestinske produkter i og utenfor De palestinske områdene eller som propaganderer mot palestinske produkter. *Politiske kollaboratører* er palestinske politikere som på ulike måter motarbeider den palestinske nasjonalbevegelsen (Abdel Jawwad 2001, Immigration and Refugee Board of Canada 2004).

3.5.2 Årsaker til kollaboratørvirksomhet

Årsakene til at enkelte palestinere har bedrevet kollaboratørvirksomhet er kompliserte og sammensatte. Israelske sikkerhetsstyrker skal ha presset palestinere på ulike måter til å samarbeide (Immigration and Refugee Board of Canada 2004). Det er også kjent at de israelske sikkerhetstjenestene har tilbudt goder til palestinere som er villige til å samarbeide, enten i form av pengebeløp eller i form av tillatelser og lisenser, slik som tillatelser til å arbeide i Israel, innvilgelse av familiegjenforening med ektefeller utenfor de palestinske områdene, eller bistand med å få på plass medisinsk behandling for syke familiemedlemmer ved israelske sykehus (Gorenberg 2002, Di-Capua 2007). I følge Shawan Jabarin i Al-Haq, forekommer det at palestinere som stoppes for kontroll ved israelske militære kontrollposter på Vestbredden blir forsøkt presset til kollaboratørvirksomhet.

3.5.3 Israelske myndigheters beskyttelse av kollaboratørene

Grunnet represalier fra det palestinske samfunnet, har israelske myndigheter tatt grep for å beskytte kollaboratørene. En rekke kollaboratører har blitt flyttet fra Vestbredden og Gaza og bosatt innenfor Israels grenser. Mange av disse har blitt utstyrt med blå identitetskort tilsvarende identitetskortene til palestinerne i Øst-Jerusalem⁹. Etter utbruddet av den første intifadaen i 1987 opprettet israelske myndigheter også en egen landsby kalt Fahma i Jenin-området på Vestbredden, og landsbyen Dihiniye på Gazastripen hvor kollaboratører ble bosatt og beskyttet (Abdel Jawwad 2001). Ifølge Muin Rabbani, er befolkningen i disse to landsbyene nå flyttet til Israel.

Muin Rabbani mente at det tidligere var relativt lett for kollaboratører å flykte til Israel dersom de følte seg truet. Dette har nå blitt mye vanskeligere grunnet byggingen av separasjonsbarrieren og stengningsregimet som israelske myndigheter har innført.¹⁰ Israel vegrer seg i dag for å ta ansvaret for kollaboratørene.

---

⁹ Israel annekterte Øst-Jerusalem etter okkupasjonen i 1967. Palestinerne i disse bydelene ble registrert i et eget folkeregister og fikk utstedet egne blå identitetskort. De er ikke underlagt De palestinske selvstyremyndighetene. For mer informasjon om Øst-Jerusalem; se Landinfos temanotat: "Levekårs- og sikkerhetssituasjonen i De palestinske områdene".

¹⁰ For mer informasjon om separasjonsbarrieren og stengningsregimet; se Landinfos temanotat: "Levekårs- og sikkerhetssituasjonen i De palestinske områdene".

3.5.4 Palestinernes reaksjoner mot kollaboratørene

Samtlige som Landinfo diskuterte kollaboratørspørsmålet med under fact-findingreisen i mars 2008, herunder Avi Berg i B'Tselem, Muin Rabbani, Randa Seniora i PICCR, Shawan Jabarin i Al-Haq og Nicolas Pelham i Crisis Group, mente at det var langt mindre represalier mot kollaboratører nå enn under den første intifadaen og under de første årene av den siste intifadaen. Under den første intifadaen fra 1987 til 1993, skal anslagsvis over 800 palestinere ha blitt drept fordi de opererte som kollaboratører eller var mistenkt for kollaboratørvirksomhet (Immigration and Refugee Board og Canada 2004). Ifølge en ansatt ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, ble de virkelig store kollaboratørene drept eller re-lokalisert til Israel i denne perioden. Ifølge Muin Rabbani forsøkte de palestinske militante gruppene å eliminere kollaboratørvirksomheten under den første intifadaen. Som følge av dette forekom angrep på boliger, mishandling og drap relativt ofte. I denne perioden ble også en rekke drap som ikke hadde noe med kollaboratørvirksomhet å gjøre, forsøkt fordekt som kollaboratørdrap. På 1980-tallet ble kollaboratørbegrepet i enkelte tilfeller også benyttet ovenfor kriminelle og prostituerte for å legitimere drap begått mot disse.¹¹

I henhold til tall fra B'Tselem har 120 palestinere blitt drept som følge av mistanke om kollaboratørvirksomhet siden utbruddet av den siste intifadaen i 2000. De aller fleste ble drept mellom 2001 og 2004 (B'Tselem 2008b). Ifølge Randa Seniora i PICCR og Shawan Jabarin i Al-Haq, ble de fleste drept i tiden rundt den israelske reokkupasjonen av de palestinske byene på Vestbredden i 2002. På denne tiden ble også enkelte palestinske kollaboratører som sonet dommer i selvstyremyndighetenes fengsler hentet ut at fengslene og drept av palestinske sivile. I følge B'Tselem (2008b) ble kun to personer drept i hele 2007 og ingen i løpet av de fire første månedene av 2008 som følge av kollaboratørvirksomhet.

Ifølge Shawan Jabarin i Al-Haq og Randa Seniora i PICCR, vil reaksjonene fra selvstyremyndighetene, og fra befolkningen for øvrig, avhenge av kollaboratørvirksomhetenes art og omfang. Mange som blir beskyldt for "mindre alvorlige" former for kollaboratørvirksomhet, som for eksempel å gi informasjon mot penger, risikerer kun å bli sosialt isolert og/eller presset til å uttrykke anger. Ved mer alvorlige former for kollaboratørvirksomhet risikerer man derimot å bli drept. Dette gjelder personer som selger land til israelere eller personer som deltar i, eller gir informasjon som leder til israelske målrettede drap på palestinske aktivister.

Flere titals palestinere ble arrestert av selvstyremyndighetene i løpet av 2007 etter anklager om kollaboratørvirksomhet (US Department of State 2008a, s. 36 og 39). Ifølge Jabarin, har mange av disse blitt forsøkt "rehabilitert" ved at man oppfordrer dem til offentlig å bekjenne sine synder slik at de kan bli reintegrert i det palestinske samfunnet. Ifølge Muin Rabbani, var dette også vanlig praksis på 1990-tallet etter at selvstyremyndighetene ble opprettet. Det ble da gjort systematiske forsøk på å arrestere, tiltale og dømme kollaboratører.

---

¹¹ Rabbani avkreftet at kriminell virksomhet, prostitusjon eller annen form for "umoralsk virksomhet" blir betraktet som kollaboratørvirksomhet i dagens palestinske samfunn.

I de mest alvorlige sakene har palestinske domstoler idømt dødsstraff. Ifølge Seniora hadde så mange som 50 innsatte ved General Security fått dødsdommer, og mange av disse var dømt på bakgrunn av kollaboratørvirksomhet. Én dødsdom hadde blitt fullbyrdet. De andre ville antagelig ikke bli fullbyrdet grunnet internasjonalt press.

En ansatt ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, opplyste at de fleste kollaboratørsakene på Gazastripen blir tatt hånd om av Al-Qassambrigadene og ikke av det ordinære politiet. Kollaboratørene blir arrestert, avhørt, og i enkelte tilfeller utsatt for mishandling og tortur. Noen få skal ha blitt drept.

3.5.5 Falske anklager om kollaboratørvirksomhet

Ifølge Shawan Jabarin i Al-Haq har enkelte palestinere feilaktig blitt anklaget for kollaboratørvirksomhet, men det har vært få slike saker de siste årene. Jabarin anslo at det kun dreide seg om et par saker i året. Det finnes eksempler på at Al-Aqsabrigadene har stemplet palestinere som kollaboratører for å dekke over at de ble drept av andre årsaker.

Israelske fengsler er ett av stedene hvor kollaboratører blir rekruttert. I følge Nicolas Pelham i Crisis Group har det forekommet at palestinere som har sittet i israelske fengsler et par uker og så blitt løslatt, har blitt mistenkt for å ha latt seg verve.

Ingen av Landinfos samtalepartnere under fact-findingreisen i mars hadde hørt om tilfeller hvor palestinere blir mistenkt for kollaboratørvirksomhet alene på bakgrunn av å inneha tillatelse til å arbeide i Israel.

3.6 KRISTNE

Sunnimuslimer utgjør om lag 98 % av den palestinske befolkningen på Vestbredden og Gaza. Anslag over antall kristne varierer fra 40 000 til 200 000. De kristne fordeler seg på en rekke ulike kirkesamfunn, hvorav det største er det gresk-ortodokse samfunnet. De kristne er i første rekke konsentrert i området rundt Ramallah, Betlehem og Jerusalem, men mindre grupper finnes også i andre områder, herunder i Gaza som har anslagsvis 2000 til 3000 kristne (US Department of State 2008b).

Det forekommer ingen systematisk forfølgelse av kristne i De palestinske områdene i dag. Imidlertid har det vært flere angrep på kristne forsamlingshus og institusjoner tilhørende kristne organisasjoner i Gaza etter at Hamas tok over makten i juni 2007. Blant annet ble YMCAs hovedkvarter i Gaza brent ned (Migrationsverket 2008, s. 35). Ifølge en ansatt ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, er det radikale islamistgrupper som står bak angrepene. Hamas' skal ikke ha vært delaktig, og organisasjonen står ikke bak forfølgelse av kristne i Gaza. Flere har imidlertid kritisert Hamas for å gjøre for lite for å stoppe angrepene (Crisis Group 2008, s. 16). Ifølge den ansatte ved en av de internasjonale organisasjonene i Gaza, forsøker mange kristne nå å forlate Gazastripen grunnet angrepene.

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abdel Jawwad, 2001. *The issue of collaborators in Palestine. The classification and recruitment of collaborators*. PASSIA. March. Tilgjengelig fra: <http://www.passia.org/index.htm> [lastet ned 19. mai 2008]
- An-Na'im, 2002. *Islamic family law in a changing world. A global resource book*. London: Zed books.
- Amnesty International, 2007. *Occupied Palestinian territories. Torn apart by factional strife*. London: Amnesty International. November. Tilgjengelig fra: <http://www.amnesty.org/en/library/info/MDE21/020/2007/en> [lastet ned 8. april 2008]
- B'Tselem, 2008a. *Human rights in the occupied territories. Annual report 2007*. Jerusalem: B'Tselem. January. Tilgjengelig fra: http://www.btselem.org/Download/200712_Annual_Report_eng.pdf [lastet ned 9. mai 2008]
- B'Tselem, 2008b. *Statistics*. Jerusalem: B'Tselem. April. Tilgjengelig fra: <http://www.btselem.org/English/Statistics/Index.asp> [lastet ned 24. april 2008]
- Chrisis Group, 2008. *Ruling Palestine. Gaza under Hamas*. Brussel: Chrisis Group. 19 Mach. (Middle East Report No. 73) Tilgjengelig fra: <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5341&l=1> [lastet ned 6. mai 2008]
- Di-Capua, 2007. The intimate history of collaboration: Arab citizens and the state of Israel. *Middle East Report Online*. May. Tilgjengelig fra: http://www.merip.org/mero/interventions/di-capua_interv.html [lastet ned 19. mai 2008]
- DFLP fighters launch projectile at Israeli Kibbutz, 2008. *Maan News Agency*. April 5. Tilgjengelig fra: <http://www.maannews.net/en/index.php?opr=ShowDetails&ID=28636> [lastet ned 8. april 2008]
- Gorenberg, 2002. The Collaborator. *The New York Times*. August 18. Tilgjengelig fra: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9801E4DD103AF93BA2575BC0A9649C8B63> [lastet ned 19. mai 2008]
- Hasselknippe, 2007a. *Forfølgelse av Fatah-lojale personer i Gaza etter Hamas maktovertakelse*. Oslo: Fafo. 30. november. Tilgjengelig på landdatabasen og fra: http://landinfo.no/asset/662/1/662_1.pdf [lastet ned 9. mai 2008]
- Hasselknippe, 2007b. *Situasjonen for journalister i Gaza*. Oslo: Fafo. 30. November. Tilgjengelig på landdatabasen og fra: http://landinfo.no/asset/663/1/663_1.pdf [lastet ned 26. mai 2008]

- Human Rights Watch, 2006. *A question of security. Violence against Palestinian women and girls*. Human Rights Watch. November 7. Volume 18. No. 7. Tilgjengelig fra: <http://hrw.org/reports/2006/opt1106/> [lastet ned 23. mai 2008]
- Immigration and Refugee Board of Canada, 2004. *Palestine: information on Palestinians collaborating or suspected of collaborating with Israelis; treatment of suspected collaborators by Palestinian militant groups in the Occupied Territories*. Country of origin research. Responses to information requests. April 26. Tilgjengelig fra: http://www.cisr-irb.gc.ca/en/research/rir/index_e.htm?action=record.viewrec&gotorec=437163 [lastet ned 19. mai 2008]
- Migrationsverket, 2008. *Palestinska områdena mars 2008. Rapport från Migrationsverkets besök i Israel, Gazaremsan och på Västbanken 13-18 mars 2008*. Migrationsverket. April 28. Tilgjengelig fra: <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/08042853.pdf> [lastet ned 26. mai 2008]
- Reporters without borders, 2008. *Freedom of the press throughout the world. Palestinian territories – Annual report 2008*. Paris: Reporters without borders. Tilgjengelig fra: http://www.rsf.org/article.php3?id_article=25440&Valider=OK [lastet ned 27. mai 2008]
- Rose, 2008. The Gaza bombshell. *Vanity Fair*. April. Tilgjengelig fra: <http://www.vanityfair.com/politics/features/2008/04/gaza200804> [lastet ned 9. mai 2008]
- Suicide bomber blows up truck at Gaza crossing; no IDF soldiers hurt, 2008. *Haaretz*. May 22. Tilgjengelig fra: <http://www.haaretz.com/hasen/pages/ShArt.jhtml?itemNo=986089&contrassID=1&subContrassID=5> [lastet ned 26. mai 2008]
- Tabet, 2005. *Woman in personal status laws: Iraq, Jordan, Lebanon, Palestine, Syria*. Paris: UNESCO. Tilgjengelig fra: http://portal.unesco.org/shs/en/files/8090/11313662721Women_in_Personal_Status_Laws.pdf/Women_in_Personal_Status_Laws.pdf [lastet ned 23. mai 2008]
- US Department of State, 2008a. *Israel and the occupied territories. Country report on human rights practices – 2007*. Washington DC: US Department of State. Tilgjengelig fra: <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100597.htm> [lastet ned 6. mai 2008]
- US Department of State, 2008b. *International religious freedom report 2007. Israel and the occupied territories*. Washington DC: US Department of State. Tilgjengelig fra: <http://www.state.gov/g/drl/rls/irf/2007/90212.htm> [lastet ned 26. mai 2008]

Muntlige kilder

- Aranki, Sana. Advokat og kvinnerettsaktivist. Ramallah, 4. mars 2008.
- Berg, Avi. Forskningsleder ved B'Tselem. Jerusalem, 3. mars 2008.
- Jabarin, Shawan. Direktør for Al-Haq. Ramallah, 5. mars 2008.
- Kersten, Dalila. Direktør for HaMoked – Center for the Defence of the Individual. Jerusalem, 3. mars 2008.
- Pelham, Nicolas. Analytiker i Crisis Group. Jerusalem, 9. mars 2008.
- Rabbani, Muin. Samfunnsforsker tilknyttet Fafo. Al-Ram, 4. mars 2008.
- Seniora, Randa. Direktør for PICCR (Palestinian Independent Commission for Citizens Rights). Ramallah, 5. mars 2008.
- Shenstone, Barbara. Direktør for UNRWA på Vestbredden. Jerusalem, 6. mars 2008.
- Wolfson, Yossi, Senior Advocate, HaMoked – Center for the Defence of the Individual. Jerusalem, 3. mars 2008.
- En ansatt ved en av de internasjonale organisasjonene med tilstedeværelse i Gaza som ønsker å være anonym.